

להצדיק זה כאב

אם הצגת-הבכורה של אחד מסרטי היוקרה של הוליווד, מלך הקומדיה, נערכת דווקא בתל-אביב, דווקא בהודש דצמבר, יש לכך שתי סיבות ודאיות ושלישית שהיא בגדר הנחה.

הסיבה הראשונה היא זהותו של המפיק, ארנון מילצ'ן, שהחליט להקדיש את הכניסות הצגת-הבכורה לבית החולים שיבא בתל-השומר. הסיבה השנייה הם שיקולי מימון, שחייבו הצגת-בכורה מחוץ לארץ צו-הברית לפני סוף השנה האזרחית. הסיבה השלישית, שאינה ודאית כלל ועיקר אבל היא בהחלט בגדר אפשרות, היא שמילצ'ן הבימאי, מארטיין סקורסזה, חפץ ציט לבדוק את תגובות הקהל לסרט. משהו בסינגון "הצגות החשאי" שהיו מסדרים פעם בהוליווד, כדי לברר מה חושב הצופה הפשוט על הסרט, ולהסיק מסקנות של הרגע האחרון לגבי העריכה הסופית והפירסום, לפני ההפצה המיסחרית הגדולה. ואכן, לפי התוכנית, מלך הקומדיה עם רוברט דה-נירו וג'רי לואיס בתפקידים הראשיים, יוצג בארצות-הברית רק בספטמבר 1983, ואילו במאי יזכה בכבוד המיוחד לפתוח את סטיבל הסרטים היוקרתי בעיר קאן.

יוצא-דופן. אפשר להבין לרוחו של סקורסזה, הפרפקציוניסט, שעולם אינו שבע נחת מן המוצר היוצא מתחת ידיו, יושב כבר יותר משנה ועורך את החומר שצילם, מוסיף כאן וגורע שם, משנה קצבים ומסנן בדיחות, מכין בהקפדה מירב בית עוד סרט, שצריך להיות חריג בסידרת החריגים שבהם התמחה עד היום.

אין ספק שמלך הקומדיה הוא מוצר יוצא-דופן. הנתונים הבסיסיים כבר מעידים על כך: זו כמעט קומדיה, אבל זה עצוב; זה מוחחן — אבל המתח שבו הוא גורם מישי לחלוטין; זהו טפח חשוף של עסקייה-שעשועים באמריקה — אך המשעשע שבהם נדיר מאוד. רוברט דה-נירו, אותה פצצת-זמן קולנועית, שחקן היודע להשרות סביבו תחושה של חרדה

דה-נירו עם ריאן אובט הנערה מהקולג'

ומתח פנימי אדיר, האיש שהכל קושרים אותו לתפקידים דרמטיים כבדים, מגלם קומיקאי השואף להגיע לפיסגה, בכל מחיר; ואילו ג'רי לואיס, המוקיון הניצח, חי האיש שנדמה היה כאילו אין סוף לצורות שבהן הוא יכול לעוות את פניו ואת גופו, מופיע כאן בתפקיד דרמטי מאופק, ללא חיוך אחד לרפואה. כמנחה פוסולארי של תוכנית ראינות בלתי-זיהי, אחד מאלה ששימשו השראה ל-שעה טובה.

בדרך אל-מזנוי. הסיפור פשוט בתכי-לית, אחד, רוסרט פאסקין, בדרך אל-מזנוי המתקרב לאמצע שנות השלושים לחייו וטרם עשה שם לעצמו, רוצה להופיע בתוכנית של המראיין הסופולארי ג'רי לאנגפורד, להציג שם את כישרויו ובדיחותיו לפני קהל צופים של עשרות מיליונים, מחוץ-אליהו. סגולה טובה יותר להצלחה אין, אלא שזה לא כליכך פשוט. לאנגפורד

ג'רי לואיס בתפקיד ג'רי לאנגפורד ורוברט דה-נירו בתפקיד רוסרט פאסקין
ההמון שונא ומעריץ בעת ובעונה אחת

עולם-הבידור האמריקאי, הציגה נודפת מתוך כל מיסדרונות-העוצמה המובילים אל כוכב נערץ, המקריין-כביכול חום ואנריות כשהוא מופיע על מסך הטלוויזיה. מאידך גיסא מוצגת הפריצה לתחום הפרט, שהופכת כל איש מסורס לקורבן מיועד של המון המעריך ושונא במידה שחיה: זקנה אחת מבקשת חתימה מלואיס ברחוב, הוא נעתר לה, אחר כך היא מבקשת שיאמר משהו לנכדה בטלפון, הוא מתנצל וממשיך ללכת, ואז היא צועקת אחריו בשיטתה: "הלוואי שתקבל סרטן!" במקרה או שלא במקרה, הסכיבה שבה הולך לוי איס ברגל, אינה רחוקה מהבית המכונה דאקוטה האוס, שם מצא את מותו קורבן דומה של יחסי הערצה-שינאה, ג'ון לנון.

עולם החלומות. לגבי סקורסזה, ביר מאי ריאליסטי הנטשה לקדרות, זהו הסרט החייכני ביותר, לכאורה, מאז ניו-יורק, ניו-יורק, הוא אפילו מעז לעשות כאן מה שנמנע ממנו תמיד בעבר: הוא משתף את הצופים בעולם החלומות של גיבורו, בעיקר משום שעולם חלומות זה, שהוא מוחשי עד לכאב עבורו, הוא חלק בלתי-נפרד מן המציאות שבה הוא חי.

יתכן מאוד שמעקב מדוקדק אחרי מיבנה הסרט יביע פה ושם על נפילות, ואפשר בהחלט להניח שסקורסזה עוד ישנה סה ושם פרטים שונים לפני שיציג את הסרט בארצות-הברית. כפי שהוא עכשיו, ברור שיש נתחים מסויימים שהם סתומים למדי: דמותה של מארשה, החברה ש-משפתת פעולה עם פאסקין בחטיפת כוכב הטלוויזיה, היא דוגמה אחת לכך.

הסרט משוכן בכמה מחוות לקולנוע האילם, בעיקר בדרך ההתנהגות של פאסקין, אבל מסתבר שכמה קיטעי הומור של ממש, שצולמו, לא נכללים כאן — לדוגמה: קטע שבו אינסטלטור נכנס לתוך קודשה-הקורשים של מישרדי לאנגפורד בלי בעיות, שעה שהקומיקאי השאפתן נאלץ להמתין בחוץ, או מערכת היחסים בין פאסקין ונערה שהעריך עוד בקולג', מאז היתה למוצגת כבר (אותה מגלמת אשתו לשעבר של דה-נירו, דיאן אבוט), מאבדת קצת את צינינה, אחרי שסקורסזה הוציא סצינה שבה היא מותירה אותו בגפו, במיסעדה סינית, כדי להיפגש עם אחר. אלא שדברים אלה נכתבים מבלי לראות את החומר המצולם, ואין ספק שסקורסזה מוסמך יותר לקבוע באיזו מידה נחוצות הסצינות.

איך שלא יהיה, עם או בלי הסצינות האלה, דה-נירו מוסיף כאן לסידרת הדמיון יות המדהימות שלו דמות נוספת, מרשימה לא פחות: ליצן, שכהגדרתו, מעדיף "להיות מלך לשעה מאשר שמוק לכל החיים". כל תנועה, כל תעלול, כל ביטוי גבוך, כל הברה היוצאת מפיו, נוכחגו בקסדנות גדולה כליכך, שאין למצוא אפילו נקודה אחת שבה הוא חורג מן הדמות. הוא מתלבט, הוא הולך, הוא מחייך, הוא מדבר אל עצמו, וכל זה נראה חלק אינטגרלי מתוך תמונה כוללת ומדוייקת מאוד. דה-נירו אינו מצויר אבטיטוס, הוא אף פעם לא עשה זאת, הוא יוצר אדם שהוא בשר ודם, עם תכונותיו המיוחדות ויוצאות-הדופן, עם שגינותיו וזרויותו — ההיפך המוחלט מגיבור קולנועי קלאסי, עצם העובדה שהצופה יתלבט כנראה כל הסרט אם להקיא אותו או לחבק אותו,

מארשה (סנדרה ברנהארדט) ורוסרט פאסקין — חוטפים והדמנות להופיע בתוכנית הנכספת

מנחה תוכניות הטלוויזיה ג'רי לאנגפורד — הצופך לבלות עם הכוכב ביחידות

לעזרתו נערה המאהבת בלאנגפורד עד שיגעון, ומשוכנעת שהוא מתעלם ממנה רק למראית-עין, כי למעשה גם הוא אהב אותה. שני אלה יחד חוטפים את הכוכב, ודורשים בתמורה לחייו — הוא הודמנות להופיע בתוכנית הנכספת, והיא אפשרות לבלות עמו ביחידות.

מחסלים השכונות. לא קשה להבחין שבצפם שלושת המעורבים העיקריים ב-סרט, סקורסזה, דה-נירו ולואיס, מחסלים כאן כמה חשבונות אישיים מאוד עם

הוא יותר מאדם, הוא תעשייה, הוא מוגן על-ידי מרכונות, מוכירות, יועצות, מפיי-קום, פרקליטים ושומרי-ראש, הוא טרוד על-ידי נודניקים, שתמיד רוצים ממנו משהו, הוא רוצה קצת פרסיות וקצת מנוחה, ובוודאי שאינו מתעניין בגורלו הפרטי של רוסרט פאסקין, או חש אחריות כלשהי לקארירה של האיש הזה. בלי-תבונה, אחרי שכל הנסיגות ה-גואשים האחרים שלו נכשלים, נוקט פאפי-קין באמצעי של יאוש, כשהוא מגייס